

Za: GRADSKA UPRAVA GRADA BEOGRADA
Sekretarijat za zaštitu životne sredine
Kraljice Marije br .1
Beograd, Srbija

PREDMET: Žalba na doneto Rešenje Sekretarijata za zaštitu životne sredine V-04 broj: 501.4 - 10/2026 – projekat izgradnje Javnog akvarijuma u Bulevaru Nikole Tesle, KO Zemun
PODNOŠILAC: Udruženje građana Polekol, Svetogorska 37, 11000 Beograd koje zastupa Žaklina Živković

Ulažemo Žalbu na na doneto Rešenje Sekretarijata za zaštitu životne sredine V-04 broj: 501.4 -10/2026 – projekat izgradnje Javnog akvarijuma u Bulevaru Nikole Tesle, KO Zemun, kojim je navedeno da za predmetni projekat nije potrebna izrada studije o proceni uticaja na životnu sredinu.

Predlažemo da Ministarstvo zaštite životne sredine ovu žalbu usvoji i:

poništi Rešenje Sekretarijata za zaštitu životne sredine V-04 broj 501.4-10/2026 i predmet vrati prvostepenom organu na ponovni postupak, uz nalog da potpuno i pravilno utvrdi činjenično stanje i primeni sve kriterijume propisane Zakonom i Uredbom;

ili, ukoliko oceni da su za to ispunjeni uslovi,

preinači pobijano Rešenje i utvrdi da je za projekat izgradnje Javnog akvarijuma obavezna izrada studije o proceni uticaja na životnu sredinu.

Polekol je udruženje građana čiji se programski i statutarni ciljevi neposredno odnose na zaštitu životne sredine, voda, prirode i prava građana na učešće u donošenju odluka od značaja za životnu sredinu, te ima svojstvo zainteresovane javnosti u smislu člana 2. Zakona o proceni uticaja na životnu sredinu. Članom 16. istog zakona propisano je pravo zainteresovane javnosti da izjavi žalbu protiv odluke o potrebi procene uticaja.

OBRAZLOŽENJE ŽALBE

1. Osetljivost lokacije nije adekvatno ocenjena

Predmetni projekat nije planiran na uobičajenoj gradskoj građevinskoj parceli, već u Parku prijateljstva, koji predstavlja sastavni deo sistema javnih zelenih površina Beograda, neposredno uz priobalje Dunava i u zoni ušća Save u Dunav.

Zvanična konkursna dokumentacija za uređenje ovog prostora među njegovim posebnim ograničenjima navodi: vodno zemljište, vodoprivredne uslove i projektovanu obaloutvrdu, zone zaštite beogradskog vodoizvorišta, geološke i morfološke karakteristike prostora, podzemne vode i

ograničenu nosivost tla. U istoj dokumentaciji navodi se da predviđeni maksimalni nivo podzemne vode iznosi 74 metra nadmorske visine.

Ove činjenice same po sebi ukazuju na visok stepen osetljivosti lokacije i zahtevaju detaljno hidrogeološko, hidrološko, geotehničko i ekološko ispitivanje.

Prema lokacijskim uslovima, planiran je slobodnostojeći poluukopani objekat spratnosti Su+P, ukupne bruto razvijene građevinske površine oko 7.030 m², smešten ispod zemljanog nasipa, odnosno krovne bašte. Objekat treba da sadrži bazene, tehničke prostorije i postrojenja za vodu i so.

Kombinacija poluukopanog objekta velike površine, visokog nivoa podzemnih voda, ograničene nosivosti tla i neposredne blizine priobalja predstavlja dovoljan razlog da se uticaji ne procenjuju samo na osnovu opštih tehničkih uslova i projektovanih mera, već kroz studiju o proceni uticaja na životnu sredinu.

2. Nisu ispitani mogući uticaji izgradnje na podzemne vode

U dostupnoj dokumentaciji nije na odgovarajući način prikazano:

- na kojoj dubini će se izvoditi iskopi i temeljenje objekta u odnosu na minimalne, srednje i maksimalne nivoe podzemnih voda;
- da li će tokom izgradnje biti potrebno privremeno ili trajno crpljenje podzemnih voda;
- koliki bi bio obim i radijus mogućeg sniženja nivoa podzemnih voda;
- kakav bi bio uticaj crpljenja na pravce i brzinu kretanja podzemnih voda;
- kako bi promena nivoa i pritiska podzemnih voda uticala na stabilnost tla, sleganje terena, obaloutvrdu i postojeću infrastrukturu;
- kakav bi bio uticaj na vodni režim korenovog sistema postojećeg drveća i druge vegetacije parka;
- gde bi se i pod kojim uslovima ispuštale vode nastale odvodnjavanjem građevinske jame;
- da li postoji mogućnost mobilizacije i širenja postojećih zagađujućih materija iz zemljišta putem podzemnih voda;
- na koji način su razmotreni ekstremni vodostaji Dunava i Save, obilne padavine i poplave unutrašnjim, atmosferskim i podzemnim vodama.

Zakon o vodama definiše vodni režim kao kvantitativno i kvalitativno stanje površinskih i podzemnih voda na određenom prostoru i u određenom vremenu, nastalo prirodnim procesima ili ljudskim aktivnostima. Zakon se primenjuje na sve površinske i podzemne vode, a njegova svrha uključuje očuvanje i dostizanje dobrog hemijskog, ekološkog i kvantitativnog statusa voda.

Posebno je značajno što važeća Uredba o kriterijumima za odlučivanje o potrebi procene uticaja nalaže da se razmotre korišćenje vode, zemljišta i geoloških resursa, rizik za ljudsko zdravlje usled zagađenja podzemnih i površinskih voda, osetljivost rečnih obala i ušća, podzemni deo prirodnih resursa, zone zaštite izvorišta, kumulativni uticaji i rizici povezani sa klimatskim promenama.

Ne može se prihvatiti zaključak da uticaji na podzemne vode nisu značajni bez hidrogeološkog modela zasnovanog na rezultatima pijezometarskih merenja, sezonskim kolebanjima nivoa vode, hidrološkim scenarijima Save i Dunava i tehničkim karakteristikama planiranih podzemnih delova objekta.

Kontinuirani monitoring podzemnih voda, ukoliko je određen Rešenjem, nije zamena za prethodno utvrđivanje početnog stanja i modeliranje mogućih promena. Monitoring može da registruje promenu tek kada ona nastupi, dok procena uticaja treba da omogući da se šteta predvidi i spreči pre početka radova.

3. Nije ocenjena povezanost podzemnih voda sa Dunavom, Savom i zonom Dunavca

Lokacija pripada široj hidrološkoj celini ušća Save u Dunav, koju čine glavni rečni tokovi, priobalje, aluvijalne podzemne vode, rukavci, Veliko i Malo ratno ostrvo i Dunavac, odnosno rukavac južno od Velikog ratnog ostrva u kojem se nalazi Malo ratno ostrvo.

U takvoj aluvijalnoj sredini podzemne i površinske vode ne mogu se posmatrati kao potpuno odvojeni sistemi. Njihov odnos zavisi od vodostaja Save i Dunava, propusnosti geoloških slojeva, nasipanja terena, rada obaloutvrde i eventualnog zahvatanja ili crpljenja podzemne vode.

Zbog toga je bilo neophodno ispitati:

- hidrološku i hidrogeološku povezanost lokacije sa Dunavom i Savom;
- moguće posredne uticaje promene podzemnih voda na priobalne i močvarne ekosisteme;
- mogućnost transporta zagađujućih materija podzemnim vodama prema reci;
- moguće uticaje na rukavce i staništa šire zone ušća, uključujući područje Dunavca;
- posledice radova tokom visokih vodostaja i poplavnih događaja;
- očuvanje funkcionalne povezanosti kopnenih, priobalnih i vodenih staništa.

Veliko ratno ostrvo je zaštićeno prirodno dobro i značajno područje za ptice, močvarna i priobalna staništa, smešteno neposredno u zoni ušća. Sama blizina ekološki osetljivog područja ne znači da će negativni uticaj nužno nastupiti, ali znači da mogućnost neposrednih i posrednih uticaja mora biti stručno ispitana, a ne unapred isključena bez odgovarajuće studije.

Uredba izričito prepoznaje rečne obale, rečna ušća, zaštićena područja, ekološku mrežu, područja važna za migraciju i gnežđenje ptica i zone zaštite vodoizvorišta kao kriterijume povećane osetljivosti

lokacije. Takođe propisuje da se procena mora sprovesti i za projekte koji, sami ili zajedno sa drugim projektima, mogu značajno uticati na očuvanje i celovitost područja ekološke mreže.

Ukoliko nije sprovedena odgovarajuća prethodna ocena prihvatljivosti za ekološku mrežu, odnosno ukoliko nije stručno i pouzdano isključena mogućnost značajnog negativnog uticaja, nije bilo osnova za donošenje odluke da studija nije potrebna.

4. Nisu dovoljno razmotreni potrošnja vode, slane vode i otpadne vode iz akvarijuma

Predmetni objekat po svojoj nameni podrazumeva velike akvarijumske bazene, sisteme za pripremu i cirkulaciju vode, postrojenja za vodu i so, sisteme filtracije i dezinfekcije, pranje filtera, održavanje bazena i upravljanje različitim tokovima otpadnih voda.

Zato je pre donošenja odluke bilo neophodno utvrditi najmanje:

- ukupne količine vode potrebne za prvo punjenje i redovan rad akvarijuma;
- izvor vode i opterećenje javnog vodovodnog sistema;
- količinu i sastav tehnoloških i sanitarnih otpadnih voda;
- količinu i način zbrinjavanja slane vode i koncentrata nastalih pripremom vode;
- način postupanja sa vodama od pranja filtera, muljem i korišćenim filtracionim materijalima;
- vrste i količine sredstava za dezinfekciju, regulaciju pH vrednosti, tretman vode i održavanje bazena;
- mogućnost procurivanja bazena, cevovoda, rezervoara i postrojenja;
- posledice akcidentnog ispuštanja slane ili hemijski tretirane vode u zemljište, kanalizaciju, podzemne vode ili površinski recipijent;
- rezervne sisteme za slučaj nestanka električne energije, poplave ili kvara opreme.

Zakon o vodama nalaže sprečavanje pogoršanja kvaliteta površinskih i podzemnih voda, kontrolu unošenja zagađujućih materija, prečišćavanje otpadnih voda i zaštitu akvatičnih i drugih ekosistema koji neposredno zavise od voda. Otpadne vode moraju biti prečišćene do nivoa kojim se ne narušavaju standardi kvaliteta recipijenta.

U dokumentaciji se, stoga, ne može samo načelno navesti da će otpadne vode biti odvedene u kanalizaciju. Potrebno je izvršiti detaljnu analizu svih tokova voda, njihove količine, saliniteta, hemijskog sastava, načina predtretmana i konačnog ispuštanja.

5. Nisu adekvatno sagledani uticaji na zemljište i stabilnost obaloutvrde

Zvanična dokumentacija za predmetni prostor ukazuje na ograničenu nosivost tla, visok nivo podzemnih voda i postojanje projektovane obaloutvrde. Uprkos tome, nije prikazana objedinjena hidrogeološka i geotehnička analiza koja bi ispitala međusobne uticaje:

- dubokih i obimnih iskopa;
- temeljenja poluukopanog objekta;
- privremenog ili trajnog snižavanja podzemnih voda;
- dodatnog opterećenja tla konstrukcijom, bazenima, vodom, zemljanim nasipom i krovnom baštom;
- mogućeg diferencijalnog sleganja;
- promene stabilnosti i funkcionalnosti obaloutvrde;
- vibracija, rada teške mehanizacije i transporta građevinskog materijala.

Činjenica da su tehničkim uslovima predviđene određene mere ne oslobađa nadležni organ obaveze da prethodno oceni da li su uticaji značajni. Naprotiv, potreba za posebnim merama zaštite podzemnih voda, stabilnosti tla i obaloutvrde ukazuje da postoje rizici koje treba celovito analizirati.

6. Nisu sagledani kumulativni uticaji

Predmetni akvarijum nije izolovan projekat. On se planira u okviru šire transformacije područja Ušća i Parka prijateljstva, zajedno sa Prirodnjačkim muzejom, podzemnom garažom, pristupnim i infrastrukturnim objektima, komercijalnim sadržajima i drugim planiranim intervencijama u neposrednom okruženju.

Zakon i Uredba nalažu da se ne ispituju samo pojedinačni uticaji jednog objekta, već i kumulativni uticaji sa drugim izvedenim, odobrenim, povezanim ili planiranim projektima.

Zbog toga je bilo neophodno zbirno sagledati:

- ukupnu površinu zemljišta koja će biti zauzeta ili izmenjena;
- obim iskopa i trajnih podzemnih konstrukcija;
- kumulativni uticaj na nivo i tok podzemnih voda;
- kumulativno opterećenje kanalizacione i vodovodne mreže;
- povećanje saobraćaja, buke, osvetljenja i broja posetilaca;
- fragmentaciju i smanjenje funkcionalnosti javne zelene površine;
- uticaj na mikroklimu i efekat urbanog toplotnog ostrva;
- kumulativni uticaj na priobalje, ekološku mrežu i migratorne pravce ptica;
- odnos svih planiranih sadržaja prema zaštitnoj i klimatskoj funkciji parka.

Odluka zasnovana samo na gabaritima i merama jednog objekta ne može se smatrati potpunom procenom kumulativnih posledica planiranih intervencija.

7. Odluka nije usklađena sa planskim i strateškim dokumentima zelene infrastrukture

Plan generalne regulacije sistema zelenih površina Beograda predstavlja osnov razvoja zelene infrastrukture grada i instrument sprovođenja mera prilagođavanja klimatskim promenama. PGR sistem zelenih površina prepoznaje zelene površine kao klimatsku infrastrukturu koja utiče na temperaturu i vlažnost vazduha, strujanje vazduha, smanjenje efekta urbanog toplotnog ostrva, kvalitet vazduha, redukciju zagađujućih čestica, nivo buke, upijanje padavina i očuvanje biodiverziteta.

Strategija zelene infrastrukture Grada Beograda za period 2025–2032. godine kao osnovni cilj određuje uspostavljanje zelene infrastrukture i ostvarivanje usluga ekosistema radi obezbeđivanja zdravog, bezbednog i komforanog životnog okvira za stanovnike Beograda. Strategija je usvojena krajem 2024. godine i prati je Akcioni plan za period 2025–2027. godine.

U takvom strateškom okviru, postojeća velika, povezana i javno dostupna zelena površina ne sme se posmatrati kao slobodno zemljište za izgradnju. Potrebno je dokazati da objekat, zajedno sa pratećim sadržajima, neće smanjiti ekološku, hidrološku, klimatsku i rekreativnu funkcionalnost parka.

Zeleni krov ne može se automatski smatrati punom zamenom za postojeće parkovsko zemljište sa zrelim stablima i neposrednom vezom između zemljišta, podzemnih voda, vegetacije i atmosfere. Potrebno je uporediti početno stanje i projektovano stanje na osnovu merljivih pokazatelja, što nije moguće bez odgovarajuće studije.

8. Nisu dovoljno razmotrene klimatske promene i ekstremni hidrološki događaji

U proceni nije dovoljno razmatrati samo prosečne ili istorijski zabeležene nivoe podzemnih i površinskih voda. Potrebno je razmotriti:

- istovremene visoke vodostaje Save i Dunava;
- intenzivne i dugotrajne padavine;
- porast nivoa podzemnih voda;
- plavljenje od atmosferskih i podzemnih voda;
- povećanje učestalosti toplotnih talasa;
- produžene sušne periode;
- posledice prekida snabdevanja električnom energijom ili rada sistema za održavanje akvarijuma tokom ekstremnih događaja.

Važeća Uredba izričito nalaže razmatranje rizika od nesreća i katastrofa relevantnih za projekat, uključujući rizike izazvane klimatskim promenama.

Upravo zato što se radi o poluukopanom objektu na prostoru sa visokim podzemnim vodama, u neposrednoj blizini dve velike reke, klimatski i hidrološki scenariji moraju biti sastavni deo stručne procene.

9. Mere zaštite i monitoring nisu zamena za studiju procene uticaja

Iz obrazloženja odluke proizlazi da se mogući rizici nameravaju kontrolisati tehničkim merama i monitoringom. Međutim, mere se mogu pravilno odrediti tek kada su:

- utvrđeni početno stanje i svi relevantni činioci životne sredine;
- identifikovani izvori i putevi mogućih uticaja;
- procenjeni intenzitet, prostorni obuhvat, trajanje i reverzibilnost uticaja;
- analizirane razumne alternative;
- sagledani kumulativni i akcidentni uticaji;
- definisani merljivi pokazatelji i granične vrednosti za reagovanje.

Bez tih analiza nije moguće oceniti da li predložene mere zaista isključuju mogućnost značajnog negativnog uticaja.

Načelo predostrožnosti nalaže da odsustvo potpune naučne izvesnosti ne može biti razlog da se ne preduzmu mere za sprečavanje moguće ozbiljne ili nepovratne štete. U konkretnom slučaju, neizvesnosti koje se odnose na podzemne vode, vodni režim, geotehničku stabilnost, priobalne ekosisteme i kumulativne uticaje predstavljaju razlog za izradu studije, a ne razlog za njeno izostavljanje.

10. Nisu analizirane razumne alternative

U postupku nije prikazano da su razmotrene razumne alternativne lokacije za ovakav objekat, uključujući:

- lokacije izvan javne parkovske površine;
- lokacije izvan područja sa visokim nivoom podzemnih voda;
- lokacije koje ne zahtevaju poluukopavanje objekta i obimne zemljane radove;
- već izgrađene ili degradirane površine pogodne za prenamenu;
- varijante manjeg gabarita i manjeg zauzeća zemljišta;
- varijanta bez izgradnje na predmetnoj lokaciji.

Obaveza razmatranja alternativa posebno je važna kada se projekat planira na osetljivoj lokaciji i kada postoje tehnička rešenja koja mogu imati različite posledice po životnu sredinu.

U Beogradu, 14.07.2026.

Udruženje Polekol

Zastupnica Žaklina Živković